Egyiptom – Külpolitika

Nagy-Britannia 1882-ben szállta meg Egyiptomot, főként a Szuezi- csatornához fűződő érdekei miatt, majd az első világháború alatt protektorátussá nyilvánította. A második világháború után három fő politikai erő alakította az ország külpolitikáját: a brit koronát képviselő főbiztos, az egyiptomi uralkodócsalád, élén Fáruk királlyal, illetve a nacionalista Wafd párt. A háborút követően erősödtek az angolellenes megmozdulások. *Az első arab–izraeli háború* (1948–1949) után a Wafd párt került meghatározó szerepbe (1951). A kormány egyoldalúan hatályon kívül helyezte azt egyiptomi brit jelenlétet szabályozó, 1936-ban kötött szerződést. A közvélemény a brit csapatok távozását követelte a Szuezi-csatorna övezetéből. 1952-ben a király menesztette a Wafd-kormányt.

1952–1970 ● A kialakuló hatalmi vákuumban az addig ismeretlen Szabad Tisztek Mozgalma magához ragadta a hatalmat (1952. július 23.), elmozdította a királyt, és kikiáltotta a köztársaságot (1953. június 18.).

Forrás: http://en.wikipedia.org/wiki/Gamal_Abdel_Nasser

Az új rezsim meghatározó alakja, G. A. Nasszer tárgyalásokba kezdett Londonnal. Az 1954. október 19-én aláírt szerződés értelmében 18 hónap állt a brit csapatok rendelkezésére, hogy elhagyják a csatornaövezetet. A Nagy-Britanniától való távolodás jegyében Egyiptom elutasította a bagdadi paktumban való részvételt (1955). Mivel az asszuáni gát építéséhez ígért támogatását a Nyugat visszavonta, 1956 júliusában Nasszer államosította a Szuezi-csatornát. Ennek következtében 1956 őszén az Egyesült Királyság, Franciaország és Izrael megtámadta Egyiptomot, a szuezi válság azonban a brit csapatok végleges távozásával és Nasszer presztízsének növekedésével végződött. Egyiptom nagy ambícióval lépett fel az Arab Ligában, szerepet vállalt az arab világ nacionalista orientációjú, többnyire monarchiaellenes hatalomváltásaiban (Irak 1958, Észak-Jemen 1962), az arab egység megteremtésére tett kísérletekben beavatkozott a jemeni polgárháborúba, vezető szerepet játszott az el nem kötelezettek mozgalmának kialakításában is. Nasszer közben – elutasítva az Eisenhower-doktrínát (1957) – egyre szorosabb kapcsolatokat létesített a Szovjetunióval. Az arab egységet sem a nacionalista, sem a szocialista ideológia, sem ezek ötvözete alapján nem sikerül megteremteni. A harmadik arab–izraeli háború (1967) pedig nyilvánvaló katonai kudarcot hozott Egyiptom számára. Nasszer elnök nem fogadta el a realitásokat: a Palesztinai Felszabadítási Szervezetnek nyújtott támogatás és a Gázai-övezet aktivistáinak (fidájínok) pénzelése mellett – a Szovjetunió támogatásával – újraszervezve az egyiptomi hadsereget és a Szuezi-csatorna keleti partján állomásozó izraeli csapatokkal évekig elhúzódó felőrlő anyagháborúba (1967–1970) keveredett.

1970–1980 ● Nasszer halálát követően alelnöke, A. Szadat lett Egyiptom elnöke (1970).

Forrás:
http://de.wikipedia.org/wiki/Anwar_as-Sadat

A várakozásokkal ellentétben pragmatista és határozott külpolitikusnak bizonyult. 1971-ben még aláírta a 15 évre szóló egyiptomi–szovjet szerződést (Kairó, május 27.), azonban már 1972-ben kiutasította az országból a szovjet tanácsadókat, majd 1976-ban végleg felmondta a szerződést. A megszállt területek, különösen a Sínai-félsziget visszaszerzése céljából indított negyedik arab–izraeli háború (1973) kudarca nyomán Szadat felismerte, hogy Izraelt csak az Egyesült Államok veheti rá az engedményekre. Ezek után H. Kissinger ingadiplomáciája elvezetett előbb a Camp David-i keretegyezmények (1978), a következő évben pedig a Kairóban aláírt egyiptomi–izraeli békeszerződés aláírásához. A történelmi jelentőségű lépéséért (így Szadat 1977-es jeruzsálemi látogatásáért is) Egyiptom nagy árat fizetett. Az Arab Liga tíz évre kizárta soraiból, kairói székhelyét Tuniszba helyezte át. Tény ugyanakkor, hogy e megállapodással az arab világban kiközösített és hiteltelenné vált Egyiptom hatalmas amerikai katonai és *gazdasági segély*hez jutott: napjainkig az amerikai külföldi támogatás második legnagyobb kedvezményezettje (Izrael után; a legutóbbi időkig évi kb. két-három milliárd USD).

1981–2005 ● Szadat meggyilkolása után H. Mubarak elnök részben folytatta elődje politikáját, részben igyekezett helyreállítani Egyiptom tekintélyét az arab közösségben.

Forrás:
http://it.wikipedia.org/wiki/Hosni_Mubarak

Az USA-val való jó kapcsolatok megtartása mellett normalizálta Egyiptomnak a Szovjetunióhoz fűződő viszonyát, helyreállította a Jordániával, Irakkal, illetve a PFSZ-szel is a kapcsolatokat. 1989-ben Egyiptom ismét aktív tagja lett az Arab Ligának, amelynek székhelyét is visszahelyezték Kairóba.

Kuvait iraki lerohanása (1990), majd az Öböl-háború (1991) idején Egyiptom az Irak-ellenes arab államok élére állt. Közel 35<|>000 egyiptomi katona vett részt az Irak elleni nemzetközi koalícióban. Egyiptom azon kevés arab állam egyike volt, ahol a közvélemény nem tüntetett az iraki beavatkozás ellen. Az Arab Ligában helyreállt Egyiptom vezető szerepe; kapcsolatai a fejlett világgal tovább erősödtek, sőt külföldi adósságainak meghatározó részét több részletben törölték. Az 1990-es években a PFSZ és Izrael között meginduló párbeszéd, az oslói békefolyamat, az izraeli–jordániai békeszerződés, az USA–Törökország–Izrael–Jordánia közötti együttműködés erősödése azonban némileg háttérbe szorította Kairót.

A 2001. szeptember 11-ei terrortámadás elkövetői között több egyiptomi állampolgár szerepelt; Kairó kritikákat fogalmazott meg az Egyesült Államok által vezetett afganisztáni háborúval és az iraki háborúval (2003) szemben egyaránt. Mindez oda vezetett, hogy Washington felfüggesztette az amerikai gazdasági és katonai segélyek folyósítását.

Egyiptom gazdasági tekintetben az *EU* és a mediterrán országok között 1995-ben indult többoldalú együttműködés, illetve az EU-val 2001-ben aláírt társulási megállapodás ellenére képtelen talpra állni: bevételei (kőolaj, Szuezi-csatorna, turizmus, a külföldön dolgozó egyiptomi vendégmunkások millióinak hazautalásai) nagymértékben a nemzetközi viszonyoktól függnek, ráadásul a gyors demográfiai növekedés (a lakosság több mint fele 25 év alatti) évről-évre nagyobb terheket ró mind a munkaerőpiacra, mind az oktatásra. Mindez azzal jár, hogy Egyiptom sok más fejlődő országhoz hasonlóan növekvő mértékben szorul rá a nemzetközi szervezetek támogatására.

(Paragi Beáta)